

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Opolu

LOP.410.004.01.2016
P/16/085

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Opolu
ul. Krakowska 28, 45-075 Opole
T +48 77 449 70 00, F +48 77 449 70 44
lop@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/16/085 Funkcjonowanie policyjnych izb dziecka
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu
Kontrolerzy	Agnieszka Roszczak-Fedorowicz, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 99121 z dnia 24 marca 2016 r. Grażyna Stalska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOP/9/2016 z dnia 19 kwietnia 2016 r. (dowód: akta kontroli, str. 1-2, 3-4)
Jednostka kontrolowana	Komenda Wojewódzka Policji w Opolu ¹ – Policyjna Izba Dziecka ²
Kierownik jednostki kontrolowanej	Inspektor Jacek Tomczak, p.o. Komendanta Wojewódzkiego Policji w Opolu ³ (dowód: akta kontroli, str. 426)

II. Ocena kontrolowanej działalności⁴

Ocena ogólna

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, działania Komendy Wojewódzkiej Policji w zakresie prowadzenia Policyjnej Izby Dziecka w Opolu w latach 2013-2015 były zgodne z obowiązującymi wymaganiami. Nieletnim umieszczonym w PID zapewniono dobre warunki pobytu, a zatrudnieni w Izbie Dziecka policjanci objęci zostali doskonaleniem zawodowym w zakresie metod i form pełnienia służby w takim podmiocie. Rozwiązania organizacyjno-finansowe obowiązujące w KWP nie ograniczały możliwości umieszczenia nieletnich w Izbie Dziecka. Nadzór KWP nad działaniem Izby Dziecka był prawidłowy, a stopień realizacji zaleceń i rekomendacji przedstawionych przez podmioty kontrolujące przestrzeganie praw nieletnich był adekwatny do wagi stwierdzonych uchybień, rzeczywistych potrzeb takich osób, jak również bieżących możliwości finansowych jednostki. Stwierdzona nieprawidłowość dotyczyła braku wymaganej rzetelności w prowadzeniu dokumentacji (w formie stosownych kart), potwierdzającej zapoznanie nieletniego m.in. z jego prawami i obowiązkami w PID⁵.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Działania policyjnych izb dziecka

Opis stanu faktycznego

1.1. W latach 2013-2015 w Izbie Dziecka, stosownie do wytycznych § 6 Zarządzenia nr 134 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 października 2012 r. *w sprawie metod i form wykonywania zadań w policyjnej izbie dziecka*⁶, była prowadzona dokumentacja służbowa oraz ewidencje, które obejmowały m.in.: książkę przebiegu służby, książkę ewidencji

¹ Komenda Wojewódzka Policji w Opolu ul. Korfantego 2, 45-077 Opole. Dalej: KWP.

² Policyjna Izba Dziecka, ul. Niemodlińska 7A, 45-710 Opole. Dalej: PID lub Izba Dziecka.

³ W okresie objętym kontrolą funkcję Komendanta Wojewódzkiego Policji w Opolu pełnili: nadinsp. L. Marzec (09.02.2012 r. - 23.05.2013 r.), insp. J. Lach (24.05.2013 r. - 03.07.2013 r.), nadinsp. I. Doroszkiewicz (04.07.2013 r. - 15.03.2016 r.).

⁴ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

⁵ Dalej: *Karty zapoznania się z prawami i obowiązkami nieletnich w PID*.

⁶ Dz. Urz. KGP z 2012 r., poz. 59 ze zm. Dalej: Zarządzenie nr 134 KGP.

nietletnich i wizyt lekarskich, kwity depozytowe, *Karty zapoznania się z prawami i obowiązkami nietletnich w PID*, nakazy przyjęcia, przekazania i zwolnienia oraz wydania nietletnich, kopie protokołów zatrzymania nietletniego, powiadomień, poleceń, zarządzeń i postanowień sądu (np. o umieszczeniu nietletniego w odpowiednim ośrodku dla nietletnich) oraz dokumentację medyczną nietletniego, a także korespondencję prowadzoną w jego sprawie. Od 1 stycznia 2015 r. w PID założona została również ewidencja pn. *Zeszyt próśb, skarg i wniosków do kierownika Izby*.

W okresie objętym kontrolą w Izbie Dziecka obowiązywały następujące dokumenty organizacyjne: 1/ Regulamin Pobytu w Izbie stanowiący Załącznik nr 12 do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 czerwca 2012 r. w sprawie *pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych i policyjnych izb dziecka, regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach, pokojach i izbach oraz sposobu postępowania z zapisami obrazu z tych pomieszczeń, pokoi i izb*⁷, 2/ Zarządzenie nr 134 KGP, 3/ *Prawa i obowiązki nietletnich umieszczonych w Policyjnej Izbie Dziecka Wydziału Konwojowego w Opolu* z dnia 2 stycznia 2014 r.⁸, 4/ *Szczegółowy porządek dnia dla nietletnich umieszczonych w PID Wydziału Konwojowego KWP w Opolu* z dnia 13 listopada 2013 r.⁹, 5/ Polecenie służbowe Naczelnika Wydziału Konwojowego Komendy Wojewódzkiej Policji w Opolu nr KN.0151.53.2016 z dnia 19 lutego 2016 r. uściślające obowiązki dyżurnego lub wychowawcy określone w Zarządzeniu nr 134 KGP.

Dla każdego nietletniego prowadzona byłateczka akt, opatrzona numerem tożsamym z liczbą porządkową wynikającą z ewidencji nietletnich¹⁰, która obejmowała m.in.: przegląd akt, arkusz poleceń, protokół zatrzymania nietletniego, nakaz doprowadzenia, arkusz spostrzeżeń, wypowiedź nietletniego, notatkę urzędową dotyczącą sytuacji opiekuńczo-wychowawczej, notatkę o zatrzymaniu nietletniego, stwierdzenie tożsamości, kartę zajęć opiekuńczo-wychowawczych, prace dydaktyczne nietletniego, kwit depozytowy, nakaz przekazania nietletniego, pismo do sądu.

(dowód: akta kontroli, str. 214-221, 223-225, 226-227, 387)

Analiza ww. dokumentacji służbowej, ewidencji oraz 60 akt spraw nietletnich prowadzonych w kontrolowanej jednostce w latach 2013-2015¹¹ wykazała, iż osoby zatrzymane spełniały przesłanki do umieszczenia w PID, a czas ich pobytu w Izbie Dziecka nie przekraczał dopuszczalnych terminów¹², o których mowa w ustawie z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach *nietletnich*¹³. Spełnione zostały również warunki, a także zgromadzone zostały dokumenty wymagane do umieszczenia, a następnie wydania, przekazania lub zwolnienia nietletniego z PID. Nie stwierdzono przypadków naruszenia prawa w tym zakresie.

Na podstawie badania ww. dokumentacji ustalono, iż w PID umieszczani byli:

- nietletni w wieku pomiędzy 13 a 17 rokiem życia (13 przypadków¹⁴), którzy popełnili czyn karalny (art. 1 § 1 pkt 2 ustawy o *postępowaniu w sprawach nietletnich*) lub nietletni, co do których istniało uzasadnione podejrzenie, że popełnili czyn karalny, a zachodziła uzasadniona obawa ukrycia się lub zatarcia śladów tego czynu (art. 32g § 1 ww. ustawy),
- osoby do 21 roku życia (44 przypadki¹⁵), względem których orzeczono wykonanie środków wychowawczych lub poprawczych (art. 1 § 1 pkt 3 ustawy o *postępowaniu w sprawach nietletnich*), a także zatrzymane w trakcie samowolnego pobytu poza schroniskiem dla nietletnich, młodzieżowym ośrodkiem wychowawczym, zakładem poprawczym, na czas

⁷ Dz. U. z 2012 r., poz. 638 ze zm. Dalej: Regulamin Pobytu.

⁸ Dokument z dnia 2 stycznia 2014 r. sporządzony przez Kierownika PID. Dalej: Regulamin PID.

⁹ Dokument sporządzony na podstawie § 1 ust. 6 Regulaminu Pobytu przez Kierownika PID, w którym wskazano czynności realizowane w godzinach od 7.00 do 21.00.

¹⁰ Ewidencja nietletnich prowadzona była dla każdego roku oddzielnie.

¹¹ Zbadano dokumentację dotyczącą 20 ostatnich przyjęć osób nietletnich do PID w każdym roku objętym kontrolą.

¹² Nie stwierdzono przypadku umieszczenia - na polecenie sądu rodzinnego - nietletniego na czas niezbędny do wykonania określonych czynności, nieprzekraczający 48 godzin.

¹³ Dz. U. z 2014 r., poz. 382 ze zm. Dalej: *ustawa o postępowaniu w sprawach nietletnich*.

¹⁴ W 2013 r. - 3 nietletnich, w 2014 r. - 8 nietletnich, w 2015 r. - 2 nietletnich.

¹⁵ W 2013 r. - 14 nietletnich, w 2014 r. - 12 nietletnich, w 2015 r. - 18 nietletnich.

niezbędny do przekazania nieletniego do właściwego schroniska, ośrodka lub zakładu, nie dłużej jednak niż na 5 dni (art. 32g § 9 ww. ustawy),
- osoby nieletnie na czas uzasadnionej przerwy w konwoju albo w doprowadzeniu (art. 32h § 1 pkt 1 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich – 3 przypadki¹⁶), trwającej nie dłużej niż 24 godziny.

(dowód: akta kontroli, str. 232-297, 388)

Czas jaki upłynął od zatrzymania nieletniego do przekazania Izbie Dziecka nie przekraczał czterech godzin, za wyjątkiem jednego przypadku¹⁷, w którym od zatrzymania nieletniego przez Policję (na terenie miasta Opola) do czasu jego umieszczenia w PID upłynęło 11 godzin i 10 minut¹⁸. W dokumentacji nieletniego znajdowały się dowody wskazujące, że prawa nieletniego w tym czasie nie były naruszone.

(dowód: akta kontroli, str. 298-312)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W latach 2014-2015 Karty zapoznania z prawami i obowiązkami nieletnich w PID prowadzone były nierzetelnie w poniżej wskazanym zakresie:

1/ w ewidencji z 2014 r. (NR EWID 78/2013) znajdowały się dwa podpisy tego samego nieletniego (w poz. 122 i 124) dokonane w dniu 10 września 2014 r. (godz. 11.45).

Ponadto numer porządkowy 124 został powtórzony w tej karcie,

2/ w ewidencji z 2015 r. (NR EWID 69/2014) ostatni wpis nieletniego dokonano pod liczbą porządkową 207, pomimo iż łączna liczba wpisów wynosiła 198. Powyższe wynikało z pominięcia w ww. karcie liczb porządkowych od 191 do 199. Stwierdzono także, iż nie ujęto w tym dokumencie wpisów dotyczących dwóch nieletnich¹⁹.

(dowód: akta kontroli, str. 232-297, 313-322)

Kierownik PID wyjaśniła: w 2014 r. w Policyjnej Izbie Dziecka Wydziału Konwojowego KWP w Opolu było umieszczonych 210 nieletnich i wszyscy zostali zapoznani z prawami i obowiązkami nieletnich umieszczonych w policyjnej izbie dziecka, szczegółowym porządkiem dnia, regulaminem pobytu i informacją o wyposażeniu policyjnej izby dziecka w urządzenia monitorujące. Dwukrotne zapoznanie nieletniego Patryka K. z ww. regulaminem oraz powtórzenie numeracji wyniknęło z niedopatrzenia policjanta, który tą czynność wykonywał. (...) W 2015 r. w izbie było umieszczonych 200 nieletnich i również wszyscy nieletni zostali zapoznani z prawami i obowiązkami nieletnich (...). Niezachowanie chronologii w nadanej liczbie porządkowej zapozdawanych nieletnich, również wyniknęło z niedopatrzenia policjanta, który omyłkowo po numerze 190 nadał kolejny numer 200, co spowodowało uzyskanie wyższej liczby porządkowej. Ponadto informuję, iż nieletni (Paweł G. poz.11 z 22.01.2015 r. i Kevin K. poz. 185 z 12.11.2015 r.) zostali zapoznani z prawami i obowiązkami nieletnich w policyjnej izbie dziecka, szczegółowym porządkiem dnia, regulaminem pobytu i informacją o wyposażeniu policyjnej izby dziecka w urządzenia monitorujące, o czym świadczą zapisy funkcjonariuszy w arkuszu czynności, który jest włączany do teczki akt nieletniego, sporządzonych notatkach służbowych oraz zapisach w książce przebiegu służby w policyjnej izbie dziecka.

(dowód: akta kontroli, str. 327, 330-338)

Opis stanu
faktycznego

1.2. Nieruchomość, w której zlokalizowano PID spełniała wymogi określone w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 czerwca 2012 r. w sprawie pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych i policyjnych izb dziecka, regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach, pokojach i izbach oraz sposobu postępowania z zapisami policyjnych izb dziecka²⁰.

¹⁶ W 2013 r.

¹⁷ Akta sprawy KEN-189/15, ENZ-5/15 z dnia 27.11.2015 r.

¹⁸ Nieletni został zatrzymany o godzinie 7.10 i umieszczony w PID o godzinie 19.20.

¹⁹ Paweł G. poz. 11 z 22 stycznia 2015 r., i Kevin K. poz. 185 z 12 listopada 2015 r. zapoznanie nieletnich z prawami i obowiązkami zostało odnotowane m.in. w książce przebiegu służby.

²⁰ Dz. U. z 2012 r., poz. 638 ze zm. Dalej: rozporządzenie w sprawie policyjnych izb dziecka.

Izba Dziecka mieściła się w jednopiętrowym, wolnostojącym budynku z przynależnym ogrodzonym placem spacerowym (§ 33 ust. 1 i ust. 2 pkt 11 rozporządzenia w sprawie policyjnych izb dziecka). W trakcie kontroli NIK stwierdzono, iż pomieszczenia wewnątrz budynku były czyste. Wejście i wyjście do budynku wyposażone było w stalową kratę oraz drzwi metalowe o wzmocnionej konstrukcji z trzema zamkami mechanicznymi (§ 6 ww. rozporządzenia). Stalowe kraty (6 sztuk) znajdowały się również obok dyżurki, przy wejściu do korytarza²¹, przy zejściu do magazynu i wyjściu na plac spacerowy, a także w korytarzu na pierwszym piętrze. Ściany pokryte były zmywalną farbą. Punkty świetlne zabezpieczone były przed uszkodzeniem poprzez ich osłonięcie metalowymi skrzynkami z drobnej kraty (§ 7 ust. 1 ww. rozporządzenia). W sypialniach dla nieletnich nie zainstalowano kontaktów elektrycznych. W budynku PID znajdowało się łącznie siedem sypialni dwuosobowych i jedna sypialnia jednoosobowa. Sypialnie te posiadały: a/ powierzchnię przekraczającą 3 m² na osobę, b/ trwałą i zmywalną podłogę z płytek ceramicznych, c/ okna uchylne z zainstalowaną na zewnątrz kratą z prętów, a wewnątrz zabezpieczone siatką stalową, d/ wentylację mechaniczną, e/ jednoosobowe materace o grubości 30 cm i powierzchni zmywalnej, f/ przyciski do wzywania policjanta/wychowawcy, g/ drzwi o wzmocnionej konstrukcji z dwiema zasuwami i zamkiem mechanicznym oraz łańcuchem zabezpieczającym, otwierane na zewnątrz i wyposażone w wizjer zapewniający widoczność, h/ kamerę i lustro do obserwacji tzw. punktów martwych. Ponumerowane szafki na rzeczy osobiste osób umieszczonych w PID znajdowały się na korytarzu (§ 33-36 rozporządzenia). W okresie objętym kontrolą w Izbie Dziecka nie wystąpił przypadek wykorzystania wszystkich miejsc w tym samym czasie.

W trakcie kontroli NIK pozostałe pomieszczenia Izby Dziecka wyposażone były w sposób następujący:

1/ pokój dyżurnego (dwa pomieszczenia) - instalacja telefoniczna oraz urządzenia i sprzęt biurowy (dwa komputery, fax, trzy telefony służbowe Policji i jeden telefon miejski, monitoring z rejestratorem, biurka, krzesła),

2/ pokój kierownika - komputer, dwa telefony, biurko, stolik, krzesła i szafki,

3/ pokój personelu (tzw. pokój wychowawców) - biurko, krzesło, kanapa (typu narożnik), stolik, dwie pufy, szafki, telewizor, sprzęt do odtwarzania płyt dvd,

4/ świetlica - dwa stoliki, dwa krzesła, telewizor i dvd, stół do gry w tenisa stołowego, biblioteczka, gry planszowe, płyty dvd, tablica ogłoszeniowa (z plakatami o treściach dydaktyczno-prewencyjnych, z pracami plastycznymi nieletnich oraz z Regulaminem Pobytu oraz Regulaminu PID),

5/ jadalnia - dwa stoliki, cztery krzesła,

6/ pokój sanitarny - umywalnie, natryski i toalety (dwie łazienki: dla chłopców na parterze, dla dziewcząt na pierwszym piętrze; ogrzewane, oświetlone i z wentylacją, drzwi w natryskach i toaletach drewniane wahadłowe (zapewniające zasłonięcie części intymnych ciała),

7/ pokój do przygotowania lub podgrzewania posiłków oraz zmywania naczyń - sprzęt kuchenny (lodówka, kuchenka mikrofalowa i elektryczna dwupłytkowa, czajnik bezprzewodowy), szafki, zlew, naczynia,

8/ magazyn do przechowywania rzeczy przekazanych do depozytu oraz bielizny pościelowej, w którym wyodrębniono pomieszczenia przeznaczone do przechowywania rzeczy nieletnich, rzeczy chorych zakaźnie (worki czerwone), czystej bielizny pościelowej, brudnej bielizny pościelowej,

9/ miejsce do rekreacji nieletnich na świeżym powietrzu, wydzielone, zabezpieczone w sposób uniemożliwiający nieletniemu ucieczkę oraz kontaktowanie się z osobami postronnymi (m.in. zamknięte ogrodzenie o wysokości od 3,60 m do 6,60 m oraz przesłony z blachy falistej),

10/ szatnie dla personelu izby - osobno damska i męska,

11/ pokój do przeprowadzania i dokumentowania czynności służbowych z udziałem nieletniego - poczekalnia wyposażona w stół, ławki, pionowe żaluzje (do tego celu wykorzystano również jeden z pokoi dyżurnego).

²¹ Zapewniającego dostęp do sypialni, pokoju sanitarnego i jadalni.

W PID nie było izolówki, jednak wg Kierownika tej jednostki, z uwagi na posiadanie pokoju jednoosobowego, w razie potrzeby istniała możliwość wyodrębnienia pomieszczenia izolacyjnego.

W trakcie kontroli NIK Izba Dziecka wyposażona była w instalację alarmową sygnalizującą dyżurnemu najbliższej jednostki organizacyjnej Policji zagrożenie życia i zdrowia osób przebywających w izbie (§ 37 rozporządzenia w sprawie policyjnych izb dziecka). Dzwonki alarmowe i punkty świetlne znajdowały się w pokoju dyżurnego Izby Dziecka oraz dyżurnego jednostki organizacyjnej Policji (Komendy Miejskiej Policji w Opolu). Przyciski dzwonek alarmowych umieszczone były w pokojach: kierownika i dyżurnego, na ścianach korytarzy, w szczególności przy drzwiach sypialni, pokojów sanitarnych, świetlicy i jadalni oraz przy wejściu na schody i przy wyjściu na plac spacerowy, a także w korytarzu, gdzie znajdował się magazyn i pomieszczenia do przechowywania rzeczy przekazanych do depozytu oraz bielizny pościelowej i kuchni. W skład instalacji alarmowej PID wchodziły przenośne urządzenia alarmowe (§37 ust. 3), które każdy policjant obejmujący służbę w PID posiadał przy sobie (przekazanie urządzenia alarmowego było odnotowywane w książce przebiegu służby).

Wejście do Izby Dziecka możliwe było po użyciu dzwonka znajdującego się przy drzwiach. PID wyposażona była w urządzenia monitorujące, w tym służące do obserwowania i rejestrowania obrazu, działające w systemie całodobowym (§ 38-39 ww. rozporządzenia). System telewizji przemysłowej zamontowany był w pomieszczeniach, w których przebywali nieletni, tj. w sypialniach, świetlicy, na korytarzu i tzw. placu spacerowym. Sposób przechowywania i niszczenia zapisów z monitoringu uregulowany został w Decyzji Opolskiego Komendanta Wojewódzkiego Policji nr 232/2014 z dnia 19 listopada 2014 r.

(dowód: akta kontroli, str. 5-7, 228-231, 386, 424)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Izba Dziecka dopiero w maju 2015 r. została doposażona w przenośne urządzenia alarmowe²². Wynikało to z braku przycisków alarmowych w pokoju personelu, jadalni i świetlicy, tj. w pomieszczeniach wymienionych w rozporządzeniu w sprawie policyjnych izb dziecka.

Opis stanu
faktycznego

1.3. Weryfikacja dokumentacji pobytu nieletnich (zgromadzona w okresie objętym kontrolą), wyniki oględzin pomieszczeń Izby Dziecka oraz analiza ankiet przeprowadzonych wśród nieletnich²³ przebywających w PID w trakcie kontroli NIK wykazała, że w Izbie Dziecka przestrzegano praw nieletnich. W szczególności przestrzegano praw w zakresie: 1/ informowania nieletnich o przysługujących im prawach i ciążących obowiązkach²⁴, 2/ informowania o stosowanym systemie kar i nagród, 3/ możliwości składania skarg i wniosków, 3/ kontaktów z rodzicem, opiekunem prawnym i obrońcą, 4/ poszanowania prawa do intymności²⁵, 5/ pobytu na świeżym powietrzu, 6/ dostępu do odpowiedniej odzieży i środków czystości, 7/ dostępu do zajęć wychowawczych.

Prawa i obowiązki nieletnich umieszczonych w PID wyszczególnione zostały w Regulaminie Pobytu, ale też spisano je prostym i zrozumiałym dla nieletniego językiem w Regulaminie PID. Kopie ww. Regulaminu Pobytu oraz wykaz instytucji stojących na straży praw nieletnich umieszczone były w sypialniach dla nieletnich, w świetlicy oraz w jadalni i poczekalni (§ 40 ust. 2 rozporządzenia w sprawie policyjnych izb dziecka).

Po przyjęciu nieletniego do PID, kierownik lub wyznaczony przez niego policjant bezzwłocznie przeprowadzał z nieletnim rozmowę, w trakcie której informował m. in. o przysługujących mu prawach i ciążących obowiązkach oraz zapoznawał nieletniego z Regulaminem Pobytu. Zapoznanie się z tymi informacjami i Regulaminem Pobytu nieletni każdorazowo potwierdzał poprzez złożenie podpisu na Karcie zapoznania się z prawami i obowiązkami nieletnich, a fakt ten odnotowywany był również przez policjanta w książce

²² Wniosek o doposażenie PID w przenośne urządzenia alarmowe został złożony przez Naczelnika Wydziału Konwojowego KWP w dniu 16 grudnia 2013 r. Informację o konieczności doposażenia Izby Dziecka ww. urządzenia alarmowe I Zastępca Komendanta KWP przekazał do Dyrektora Biura Prewencji Ruchu Drogowego w Komendzie Głównej Policji w dniu 23 września 2014 r.

²³ Ankiety zostały przeprowadzone w trakcie prowadzenia czynności kontrolnych NIK.

²⁴ Nieletni otrzymywali dokument do przeczytania i byli równocześnie ustnie zaznajamiani z prawami i obowiązkami. Nieletni potwierdzali pisemnie zapoznanie się z prawami i obowiązkami w PID, a Policjanci dodatkowo odnotowywali ten fakt w dokumentacji służbowej.

²⁵ W marcu 2016 r., stosownie do zaleceń kontroli przeprowadzonej przez przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji, wymienione zostały przepierzenia w kabinach prysznicowych i toaletach dla nieletnich.

przebiegu służby i w arkuszu spostrzeżeń²⁶. W PID dostępny był Regulamin Pobytu w językach obcych (w liczbie 12), m.in. w języku: angielskim, niemieckim, hiszpańskim i rosyjskim. W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki umieszczenia w Izbie Dziecka nieletniego nieznającego języka polskiego, wymagającego tłumacza (§ 1 ust. 1-3 Regulaminu Pobytu).

dowód: akta kontroli, str. 8-9, 214-222, 334-337, 338)

W myśl § 13 Regulaminu Pobytu, nieletni mógł być nagradzany za właściwą postawę i zachowanie, aktywne uczestnictwo w zajęciach i pracach na terenie Izby Dziecka lub wzorowe przestrzeganie szczegółowego porządku dnia i Regulaminu PID. Jako środki oddziaływania stosowano ustną pochwałę lub upomnienie²⁷.

Na podstawie § 15 ww. regulaminu kierownik Izby Dziecka jest zobowiązany do pisemnego informowania sądu rodzinnego o niewłaściwej postawie i zachowaniu nieletniego. W okresie objętym kontrolą o takich przypadkach (dotyczących jednego nieletniego) kierownik PID pięciokrotnie²⁸ informowała właściwe wydziały Sądów Rejonowych w Oleśnie i w Opolu. Kierownik PID wyjaśniła też, iż w *przypadku niewłaściwego zachowania, wychowawca prowadzący zajęcia informuje nieletniego o tym, iż o jego postawie zostanie poinformowany sąd rodzinny*.

W PID nie prowadzono odrębnego rejestru zawierającego informacje o nagradzaniu i karaniu nieletnich. Wychowawcy realizujący zajęcia z nieletnim w arkuszu zajęć dydaktyczno-wychowawczych, włączanym doteczki akt nieletniego, dokonywali wpisów o zachowaniu nieletniego w trakcie prowadzonymi zajęciami. Zapisy dotyczące pobytu i zachowania się nieletniego w Izbie Dziecka były ujmowane również w arkuszach spostrzeżeń i czynności, włączanych doteczki akt nieletniego.

Nie stwierdzono, aby w okresie objętym kontrolą, wobec nieletnich umieszczonych w PID stosowano kary.

(dowód: akta kontroli, str. 8-9, 95-99, 100-110, 214-215, 216-221, 222, 226)

W § 8 pkt 8 Regulaminu Pobytu określono, iż nieletni ma możliwość składania próśb, skarg i wniosków do kierownika PID lub wyznaczonego przez niego policjanta. Zgodnie z § 15 Zarządzenia 134 KGP, policjant pełniący służbę w PID jest zobowiązany podjąć czynności, mające na celu realizację uprawnień nieletniego, który zgłosi zamiar złożenia prośby, skargi lub wniosku, a w szczególności jest zobowiązany udostępnić mu papier i przyrządy do pisania oraz zapewnić warunki umożliwiające sporządzenie takich pism²⁹.

Pomimo tego, że w kontrolowanej jednostce ewidencja skarg i wniosków pn. *Zeszyt próśb, skarg i wniosków do kierownika Izby* prowadzona była dopiero od dnia 1 stycznia 2015 r., to w całym okresie objętym kontrolą nie stwierdzono przypadków zgłoszenia przez nieletnich skarg i wniosków bezpośrednio w Izbie Dziecka, jak też w Komendzie Wojewódzkiej Policji.

Kierownik PID wyjaśniła, że: *Zeszyt próśb, skarg i wniosków do kierownika Izby został założony w 2015 r. w celu ułatwienia dokonywania odpowiednich wpisów przez umieszczonych w Izbie nieletnich, którzy chcieliby z takiego uprawnienia skorzystać. We wcześniejszych latach 2013-2014 nie było przypadków zgłaszania takich próśb przez umieszczonych nieletnich. Jednakże, gdyby wystąpiły, policjant pełniący służbę w izbie podjąłby czynności zgodnie z § 15 Zarządzenia 134 i zostałyby podjęte czynności służbowe mające na celu zrealizowanie takiej prośby lub też przekazania skarg do właściwych podmiotów*.

(dowód: akta kontroli, str. 8-9, 32-33, 95-99, 214-215, 216-221, 222, 226)

W trakcie zatrzymania nieletni byli informowani przez policjanta o przysługującej im możliwości poinformowania rodziców, opiekunów lub nawiązania kontaktu z obrońcą,

²⁶ Wszyscy nieletni objęci badaniem ankietowym (11) wskazali w ankietach, iż zostali poinformowani o prawach i obowiązkach pobytu w PID.

²⁷ Zgodnie z § 14 Regulaminu Pobytu upomnienie stosuje się wobec nieletniego naruszającego obowiązujący w Izbie Dziecka szczegółowy porządek dnia i regulamin oraz przejawiającego niewłaściwą postawę i zachowanie.

²⁸ W dniach: 22 maja 2015 r., 12 czerwca 2015 r., 27 czerwca 2015 r., 14 sierpnia 2015 r., 14 listopada 2015 r.

²⁹ Wiedzę o możliwości złożenia skargi lub wniosku do Kierownika PID potwierdziło 8 nieletnich na 11 ankietowanych.

a okoliczność tą nieletni potwierdzał poprzez złożenie podpisu w *Protokole zatrzymania nieletniego* (art. 32g § 3 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich). Również w trakcie przyjęcia do Izby Dziecka nieletni był informowany przez dyżurnego PID o takim uprawnieniu (§ 8 ust. 1 pkt 9 Regulaminu Pobytu). Wszystkie odwiedziny u nieletniego (rodzica, opiekuna, obrońcy) były ewidencjonowane w *Księżce przebiegu służby w policyjnej izbie dziecka* oraz w *Rejestrze osób cywilnych przebywających w Policyjnej Izbie Dziecka Wydziału Konwojowego KWP w Opolu*.

Kierownik PID wyjaśniła: w przypadku, gdy nieletni zgłosi chęć przekazania jakiejś informacji rodzicowi (np. aby go odwiedził lub dostarczył odzież), dyżurny izby kontaktuje się osobiście z rodzicem i przekazuje powyższe informacje. Jeżeli nieletni wyrazi chęć osobistego nawiązania kontaktu (np. telefonicznego), to dyżurny umożliwia mu nawiązanie takiego kontaktu (jeżeli nie wpłynie to na zakłócenie prowadzonego postępowania). Ponadto Kierownik PID wyjaśniła, iż w celu umożliwienia wykonywania rozmów z poszanowaniem prawa prywatności i poufności, nieletniemu umożliwia się przeprowadzenie rozmowy z telefonu bezprzewodowego w miejscu przeznaczonym do odwiedzin. W tym czasie jeden z policjantów przebywa przy drzwiach wejściowych do pokoju dyżurnego izby.

Zasady odwiedzin nieletnich przez rodziców, opiekunów lub obrońcę zostały uszczegółowione w poleceniu służbowym Naczelnika Wydziału Konwojowego KWP w Opolu nr KN.0151.53.2016 z 19 lutego 2016 r. Zgodnie z ww. poleceniem odwiedziny odbywają się w pomieszczeniu poczekalni, która zlokalizowana jest pomiędzy drzwiami wejściowymi do PID, a kratą w poprzek korytarza, znajdującą się przy drzwiach pokoju dyżurnego. W rozdziale VIII ww. polecenia określono zasady przebiegu odwiedzin nieletniego w PID, tj. m.in. bezwzględny wymóg trzeźwości odwiedzających oraz sposób prowadzenia nadzoru przez policjanta. W dokumencie tym nie określono czasu trwania odwiedzin.

Kierownik PID wyjaśniła, iż dyżurny PID odpowiada za stosowanie się do *Szczegółowego porządku dnia dla nieletnich umieszczonych w PID Wydziału Konwojowego KWP w Opolu* i może podjąć decyzję o długości trwania takich odwiedzin, aby nie doszło do zakłócenia porządku dnia w izbie. Jednakże nie zdarzały się przypadki konieczności przerwania takich odwiedzin. Wyjaśniła także, że: w trakcie odwiedzin wychowawca przebywa przy nieletnim i sprawuje nad nim nadzór. Wynika to z faktu, iż nieletni, którzy uczestniczą w odwiedzinach, są również w izbie umieszczeni w związku z prowadzonym postępowaniem. Umożliwienie kontaktu nieletniego z osobami odwiedzającymi bez obecności policjanta mogłoby skutkować m.in. zakłóceniem toku prowadzonego postępowania. W trakcie tak prowadzonych odwiedzin mogłoby dojść do przekazania nieletniemu przedmiotów, których posiadanie w izbie jest zabronione. Takie działania mogłyby wpłynąć negatywnie na szeroko rozumiane bezpieczeństwo (...).

W okresie objętym kontrolą nieletni korzystali z możliwości kontaktu z rodzicami lub opiekunami 34 razy, a z obrońcą jeden raz³⁰.

(dowód: akta kontroli, str. 8-9, 95-99, 214-215, 216-221, 222, 226)

W trakcie kontroli NIK stwierdzono, iż nieletniemu umieszczonemu w PID zapewniono możliwość korzystania z pomieszczeń sanitarnych, które utrzymane były w odpowiednim stanie higienicznym oraz zapewniały prywatność. Znajdujące się w Izbie Dziecka łazienki (na parterze i na piętrze budynku, osobne dla dziewcząt i dla chłopców) posiadały kabiny prysznicowe oddzielone murkiem od toalety i przesłonięte wahadłowymi drzwiami zasłaniającymi części intymne, co umożliwiało poszanowanie godności osobistej (§ 8 ust. 1 pkt 12 Regulaminu Pobytu). Drzwi do łazienek wyposażone były w wizjery, a osoba nieletnia przebierała się w towarzystwie policjanta tej samej płci. W PID nie było monitoringu w łazienkach³¹. Z protokołów kontroli Państwowego Inspektora Sanitarnego MSW na obszarze województwa opolskiego z lat 2013-2015 wynikało, iż nie stwierdzono

³⁰ Pięciu ankietowanych nieletnich wskazało, iż nie wiedziało o możliwości skontaktowania się z rodzicem lub opiekunem, trzech ankietowanych potwierdziło, że wiedziało o takiej możliwości, lecz z kontaktu nie skorzystało, a trzech nieletnich skontaktowało się z rodzicami.

³¹ Pięciu ankietowanych nieletnich wskazało, iż przebierali się w obecności policjanta, a trzech ankietowanych wskazało, iż korzystali z łazienki w obecności policjanta. Wszyscy ankietowani (11) potwierdzili, iż przeszukiwani byli w trakcie pobytu w Izbie Dziecka tylko raz, przez policjanta tej samej płci co nieletni.

zaniedbań i nie zostały sformułowane zalecenia (wg kontrolujących wszystkie pomieszczenia i urządzenia utrzymane były we wzorowej czystości i porządku).

(dowód: akta kontroli, str. 8-9, 34-47, 214-215, 216-222, 226)

Nieletnim umieszczonym w PID zapewniono możliwość korzystania z zajęć ruchowych na świeżym powietrzu w godzinach 9.00-11.00 i 15.00-16.00. Zajęcia sportowo-rekreacyjne przewidziano w *Szczegółowym porządku dnia dla nieletnich umieszczonych w PID Wydziału Konwojowego KWP w Opolu*, co odpowiadało wytycznym § 8 ust. 1 pkt 10 Regulaminu Pobytu, zgodnie z którymi nieletniemu przebywającemu w Izbie Dziecka ponad 24 godziny przysługuje możliwość skorzystania z zajęć ruchowych na świeżym powietrzu przez minimum jedną godzinę dziennie. Stosownie do zapisów § 33 rozporządzenia w sprawie policyjnych izb dziecka, nieruchomość na której zlokalizowano PID obejmowała miejsce do rekreacji nieletnich na świeżym powietrzu o powierzchni 450 m². Plac spacerowy w 1/3 stanowił trawnik, w części betonowej znajdowała się ławka i kosz do gry w piłkę siatkową (wyposażenie to zamontowano w trakcie kontroli NIK). Nieletni mieli prawo do odmowy skorzystania z tej formy spędzenia czasu, co każdorazowo było odnotowywane w arkuszu spostrzeżeń.

(dowód: akta kontroli, str. 8-9, 226)

Na czas pobytu w PID nieletni otrzymywali: odzież w rozmiarach 152-182 (koszulki z krótkim lub długim rękawem i dresy w kolorze niebieskim lub zielonym), bieliznę (piżamy, majtki, figi, biustonosze typu top, skarpety, rękawiczki w kolorze różowym i niebieskim), obuwie i klapki w rozmiarach od 37 do 42, a także kurtki ciepłe w kolorze czarnym (uniwersalne). Stan ubrań znajdujących się na wyposażeniu Izby Dziecka był dobry. Zgodnie z informacjami w arkuszu spostrzeżeń, we wszystkich przypadkach odzież nieletnich nie nadawała się do użytku lub jej używanie było niedopuszczalne ze względów higienicznych, tym samym kierownik lub osoba wyznaczona, stosownie do § 7 ust. 1 Regulaminu Pobytu, podejmowały decyzję o jej zmianie.

Nieletni umieszczony w PID otrzymywał również środki czystości niezbędne do utrzymania higieny osobistej na czas pobytu (§ 7 ust. 2 Regulaminu Pobytu), tj.: szczoteczkę i pastę do zębów (wydawaną każdorazowo przed myciem), mydło oraz papier toaletowy³².

W Izbie Dziecka nieletnim zapewniono możliwość korzystania z prasy, środków audiowizualnych, podręcznej literatury (na poziomie szkoły podstawowej), a także sprzętu sportowego i świetlicowego np. z stołu do gry w tenisa stołowego (§ 8 ust. 1 pkt 11 Regulaminu Pobytu). Zajęcia sportowo-rekreacyjne, wychowawczo-opiekuńcze, poznawcze i kształtujące umiejętności oraz kulturalno-oświatowe prowadzone były przez funkcjonariusza pełniącego służbę wychowawcy według *Szczegółowego porządku dnia dla nieletnich umieszczonych w PID Wydziału Konwojowego KWP w Opolu*³³. Kierownik PID wyjaśniła: *w zajęciach sportowo-rekreacyjnych uczestniczą nieletni, którzy przebywają w izbie ponad 24 godziny. Z takiej formy zajęć w przypadku chęci i zgłoszenia tego wychowawcy mogą korzystać również inni nieletni, jeżeli nie zakłóci to szczegółowego porządku dnia w izbie. W czasie zajęć nieletni mogą korzystać z dostępnego sprzętu sportowego (...). Zajęcia wychowawczo-opiekuńcze, poznawcze, kształtujące umiejętności są prowadzone w świetlicy. Rodzaj oraz poziom zajęć jest indywidualnie dopasowywany przez wychowawcę do możliwości danego nieletniego, tj. jego poziomu rozwoju oraz posiadanej wiedzy. Do prowadzenia zajęć wychowawcy mogą korzystać z przygotowanych pomocy dydaktycznych, m.in. opracowanych konspektów do prowadzenia zajęć, wzorów tematów rozmów z nieletnimi, materiałów dydaktycznych, tj. przygotowanych szablonów wypracowań, zadań z ortografii, zadań matematycznych, łamigłówek, rebusów itp. Do prowadzenia zajęć plastycznych wychowawcy wykorzystują różnego rodzaju kolorowanki oraz przybory malarskie, tj. kredki, farby, pisaki, plastelinę, bibułę. Podczas zajęć wychowawczych funkcjonariusze korzystają z filmów profilaktycznych wraz z opracowanymi konspektami do prowadzenia lekcji. Filmy dotyczą różnego rodzaju uzależnień, m.in. dotyczą problemu alkoholizmu, narkomanii, uzależnienia od Internetu*

³² Wszyscy ankietowani nieletni (11) potwierdzili, iż przebierali się w ubrania z PID i otrzymali niezbędne środki czystości.

³³ Trzech nieletnich wskazało, iż brali udział w zajęciach zorganizowanych w PID, z tego dwóch uznało zajęcia za interesujące. Wszyscy ankietowani nieletni (11) ocenili, że byli dobrze traktowani przez policjantów.

oraz zagrożeń wynikających z niewłaściwego korzystania z sieci, radzenia sobie z agresją lub autoagresją, zakażenia chorobami zakaźnymi, tj. AIDS, HCV. W trakcie zajęć kulturalno-oświatowych nieletni mogą korzystać z gier planszowych, książek młodzieżowych, czasopism, oglądać programy telewizyjne oraz filmy przeznaczone dla młodzieży na DVD.

(dowód: akta kontroli, str. 8-9, 206, 216-221, 227)

Możliwość zastosowania środków przymusu bezpośredniego wobec nieletnich przyjętych do policyjnych izb dziecka dopuszcza art. 16a ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji³⁴. PID wyposażona była w kajdanki, pas obezwładniający, kask ochronny, kaftany bezpieczeństwa, jednakże w okresie objętym kontrolą nie stwierdzono przypadków zastosowania ww. środków przymusu bezpośredniego.

(dowód: akta kontroli, str. 8-9)

1.4. W okresie objętym kontrolą zatrudnieni w Izbie Dziecka policjanci w liczbie od 8 do 11 spełniali wymagania dotyczące objęcia doskonaleniem zawodowym w zakresie metod i form pełnienia służby w Izbie Dziecka³⁵, stosownie do wytycznych § 3 Zarządzenia nr 134 KGP. Szkolenia te prowadzone były m.in. w następujących tematach: *Przestrzeganie praw człowieka podczas realizacji konwojów i doprowadzeń oraz w trakcie pełnienia służby w PID, Rola i zadania dyżurnego izby podczas przyjęcia, przekazania, wydania lub zwolnienia nieletniego z policyjnej izby dziecka - wymagana dokumentacja służbowa* (szkolenie - 45 minut - prowadzone przez Kierownika PID z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej), *Przeciwdziałanie dyskryminacji osób zatrzymanych i umieszczonych w PID ze szczególnym uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami* (szkolenie przeprowadzone przez Pełnomocnika Opolskiego Komendanta Wojewódzkiego Policji ds. Ochrony Praw Człowieka), *Taktyka realizacji zadań przez funkcjonariuszy wydziału konwojowego KWP w Opolu* (szkolenie praktyczne - 70 minut - przeprowadzane przez Kierownika PID). W ramach samodoskonalenia zawodowego ww. funkcjonariusze zapoznawali się z treścią aktów prawnych, wprowadzanych decyzji, instrukcji i procedur, a okoliczność tą potwierdzali np. w *Karcie zapoznania z treścią aktu prawnego*. Omawiane były również indywidualne przypadki dotyczące bieżących zdarzeń, w tym np. zasady postępowania w przypadku, gdy nieletni chce wyprać samodzielnie bieliznę, czy postępowanie z nieletnimi, którzy podczas przyjęcia do PID nie chcą dobrowolnie oddać posiadanych na sobie metalowych ozdób (np. kolczyków).

(dowód: akta kontroli, str. 117-213)

Ocena częściowa

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli działania Izby Dziecka były zgodne z prawem. Jak ustalono, nieletnim umieszczonym w PID zapewniono dobre warunki pobytu, zgodne z obowiązującymi wymaganiami, a zatrudnieni w Izbie Dziecka policjanci objęci zostali doskonaleniem zawodowym w zakresie metod i form pełnienia służby w takim podmiocie.

2. Rozwiązania organizacyjne i finansowe.

Opis stanu
faktycznego

2.1. W okresie objętym kontrolą nie przeprowadzano reorganizacji PID, jak też nie stwierdzono przypadków odmowy przyjęcia nieletniego do PID z powodu braku miejsc. Zdaniem NIK świadczy to, iż organizacja Izby Dziecka (jedynej) w województwie opolskim była adekwatna do potrzeb, tj. zapewniała miejsca dla wszystkich nieletnich wymagających przyjęcia do placówki.

PID przygotowana była na przyjęcie 15 nieletnich. W okresie objętym kontrolą w Izbie Dziecka przebywało łącznie 613 nieletnich, a rocznie ok. 200 osób (odpowiednio 203 osób w 2013 r., 210 w 2014 r. i 200 w 2015 r.). W 153 przypadkach³⁶ powodem umieszczenia nieletniego w PID było podejrzenie popełnienia czynu karalnego (art. 32 g § 1 ustawy

³⁴ Dz. U. z 2015 r., poz. 355 ze zm.

³⁵ Według stanu na kwiecień 2016 r. w PID zatrudnionych było sześciu policjantów z wykształceniem wyższym magisterskim m.in. na kierunkach: pedagogika resocjalizacyjna, wychowanie fizyczne, resocjalizacja i profilaktyka społeczna oraz dwóch policjantów z wykształceniem średnim. Wszyscy policjanci posiadali ukończone kursy m.in.: kurs podstawowy, kursy specjalistyczne dla funkcjonariuszy zajmujących się problematyką osób nieletnich, konwojowania osób, doskonalenia zawodowego dla policjantów PID i przeprowadzania interwencji wobec osób agresywnych i niebezpiecznych, podoficerski (Kierownik PID). Trzech funkcjonariuszy posiadało przygotowanie do wykonywania zadań ratowników medycznych.

³⁶ W 2013 r. - 49, w 2014 r. - 59, w 2015 r. - 45.

o postępowaniu w sprawach nieletnich). W przypadku 447 osób³⁷ zatrzymanie i umieszczenie w Izbie Dziecka wynikało z samodzielnego oddalenia się nieletniego poza schronisko dla nieletnich, młodzieżowy ośrodek wychowawczy lub zakład poprawczy (art. 32 g § 9 ww. ustawy). Ponadto 13 nieletnich³⁸ umieszczono na czas uzasadnionej przerwy w konwoju, albo na czas czynności procesowych z jego udziałem (art. 32h § 1 pkt 1 i 2 ww. ustawy).

(dowód: akta kontroli, str. 5-7, 10)

Liczba dni, w których w poszczególnych latach objętych kontrolą w PID nie przebywał żaden nieletni wynosiła odpowiednio 118, 109, 135, natomiast w 2016 r. (do dnia 15 kwietnia) takich dni było 27.

(dowód: akta kontroli, str. 381)

W okresie objętym kontrolą przyjęta liczba etatów w Izbie Dziecka wynosiła: w latach 2013-2014 r. 12 (11 etatów policyjnych i jeden etat cywilny), a w 2015 r. – 11 (10 etatów policyjnych i jeden etat cywilny). W PID zatrudniona była jedna osoba cywilna oraz: a/ 11 policjantów w latach 2013-2014, b/ ośmiu policjantów w 2015 r., c/ dziewięciu policjantów w trakcie kontroli NIK.

(dowód: akta kontroli, str. 381)

2.2. W okresie objętym kontrolą KWP nie przeprowadzała analiz dotyczących celowości zmian w strukturze PID w województwie opolskim.

Wielkość środków finansowych wydatkowanych corocznie na funkcjonowanie Izby Dziecka w latach 2013-2015 wynosiła odpowiednio: 639 163,2 zł, 646 829,1 zł i 464 512,1 zł. Wydatki te dotyczyły głównie wynagrodzeń z pochodnymi, na które przeznaczono 554 975,4 zł w 2013 r., 569 482,3 zł w 2014 r. oraz 390 743,5 zł w 2015 r. Wydatki na utrzymania obiektu (m.in. prąd, woda, gaz, ogrzewanie) wynosiły w tych latach odpowiednio 38 314,7 zł, 33 429,7 zł i 34 468,2 zł, a pozostałe wydatki (min. równoważnik za umundurowanie, usługi pralnicze i czyszczenia, wyżywienie, środki higieny) odpowiednio 45 873 zł, 43 671,2 zł i 39 200,4 zł. W latach 2013 i 2015 nie ponoszono wydatków z tytułu remontów lub inwestycji, a w 2014 r. wydatki z tego tytułu wyniosły 246 zł.

(dowód: akta kontroli, str. 377-380)

Główny księgowy będący jednocześnie Naczelnikiem Wydziału Finansów wyjaśnił, że *nie dokonuje się podziału planu finansowego na poszczególne rodzaje działalności Policji, w tym w zakresie Policyjnych Izb Dziecka. Również w układzie zadaniowym budżetu – wg funkcji, zadań, podzadań i działań, nie wyodrębnia się środków na działalność Policyjnych Izb Dziecka. W związku z powyższym nie ma możliwości podania kwot w planie finansowym przeznaczonych na funkcjonowanie Policyjnej Izby Dziecka w latach 2013-2015.*

(dowód: akta kontroli, str. 374)

Kierownik PID, w wyjaśnieniu dotyczącym potencjalnych kosztów i strat generowanych przez nieletnich stwierdziła, że *wszystkie koszty związane z utrzymaniem budynku oraz poczynionymi wydatkami na nieletnich umieszczonych w izbie są rozliczane z budżetu Komendanta Wojewódzkiego Policji w Opolu, który jest dysponentem środków. Potencjalne koszty, jakie mogą wystąpić w związku z pobytem nieletnich w izbie związane są z długością czasu umieszczenia. Do kosztów tych można zaliczyć: wydaną na czas pobytu odzież, bieliznę i obuwie zastępcze (gdy wynika to z § 7 pkt 1 Regulamin pobytu w izbie stanowiącym Załącznik nr 12 do Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 czerwca 2012 r. w sprawie pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych (...); wydaną pościel, środki czystości niezbędne do utrzymania higieny osobistej, tj. ręcznik, mydło, szampon do włosów, szczoteczka do mycia zębów, pasta do zębów; koszty związane z przekazaniem brudnej odzieży, bielizny, pościeli do pralni chemicznej; koszty związane z zapewnieniem całodziennego wyżywienia; koszty związane z zakupem lekarstw zleconych przez lekarza, w przypadku gdy nieletni przed umieszczeniem lub w trakcie pobytu w izbie był poddawany badaniom lekarskim; koszty związane z zużytymi mediami tj. woda, prąd; koszty związane z zużytymi materiałami biurowymi, plastycznymi,*

³⁷ W 2013 r. - 149, w 2014 r. - 150, w 2015 r. - 148.

³⁸ W 2013 r. - 5, w 2014 r. - 1, w 2015 r. - 7.

przygotowanymi materiałami dydaktycznymi, które są wykorzystywane do prowadzonych zajęć wychowawczo-opiekuńczych oraz kulturalno-oświatowych.

Według Kierownika PID potencjalne straty, jakie mogą generować nieletni umieszczeni w Izbie Dziecka mogą wynikać z niewłaściwego użytkowania przez nich udostępnionych sprzętów, wydanej odzieży, pościeli, czy też pomocy dydaktycznych, przekazanych podczas prowadzonych zajęć opiekuńczo-wychowawczych lub kulturalno-oświatowych. Aczkolwiek, jak dotąd nie zdarzyły się przypadki zniszczenia powierzonego mienia przez nieletnich umieszczonych w Policyjnej Izbie Dziecka Wydziału Konwojowego KWP w Opolu. Nieletni umieszczeni w Policyjnej Izbie Dziecka przestrzegają regulamin pobytu. Zdarzały się przypadki, gdy nieletni nie wyrażali chęci do uczestnictwa w zajęciach, które są określone w Szczegółowym porządku dnia dla nieletnich umieszczonych w Policyjnej Izbie Dziecka Wydziału Konwojowego KWP w Opolu, jednakże było to ich prawo i nie naruszało ono zasad określonych w regulaminie. W okresie objętym kontrolą tylko jeden nieletni (podczas pięciu pobytów w izbie) nie stosował się do regulaminu, w związku z czym, o jego niewłaściwej postawie i zachowaniu był pisemnie poinformowany właściwy sąd rodzinny.

(dowód: akta kontroli, str. 324-326)

Ocena częściowa

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli rozwiązania organizacyjno-finansowe obowiązujące w KWP nie ograniczały możliwości umieszczenia nieletnich w Izbie Dziecka.

3. Nadzór

3.1. Do końca września 2013 r. PID funkcjonowała jako jednostka organizacyjna w strukturze Komendy Miejskiej Policji w Opolu. W związku ze zmianą zarządzenia Nr 1041 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 września 2007 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji i zakresu działania komend, komisariatów i innych jednostek Policji³⁹, uwzględniając rozwiązanie polegające na usytuowaniu PID jako komórek niższego szczebla w strukturach organizacyjnych wydziałów konwojowych usytuowanych w komendach wojewódzkich Policji, od 1 października 2013 r. obowiązki w zakresie zapewnienia prawidłowego funkcjonowania oraz pełnienia służby w Izbie Dziecka należały do zadań Wydziału Konwojowego KWP, nad którym nadzór sprawował Zastępca ds. Prewencji Opolskiego Wojewódzkiego Komendanta Policji. Bezpośredni nadzór nad wykonywaniem zadań PID i kierownikiem Izby Dziecka powierzony został Zastępcy Naczelnika Wydziału Konwojowego KWP.

(dowód: akta kontroli str. 111-115, 400-420)

W okresie objętym kontrolą do Komendy Wojewódzkiej Policji w Opolu nie były kierowane skargi dotyczące funkcjonowania PID.

(dowód: akta kontroli str. 31-33, 327-330, 397-399)

3.2. W latach 2013-2015, wg wyjaśnień Naczelnika Wydziału Konwojowego, w KWP dwukrotnie przeprowadzono analizę dotyczącą funkcjonowania PID. Analizy takie przeprowadzono w październiku 2014 r. i w lutym 2015 r., a ich przedmiotem był m.in. stan techniczny budynków i koszty bieżących remontów. Efektem przeprowadzonej analizy było w szczególności wyposażenie od maja 2015 r. policjantów pełniących służbę w PID w przenośne urządzenia alarmowe, w związku z brakiem przycisków alarmowych m.in. w pokoju personelu Izby Dziecka. Analizy kosztów funkcjonowania PID, w tym kosztów transportu nieletnich nie były przeprowadzane w badanym okresie.

(dowód: akta kontroli str. 86, 423-424)

Monitoring PID pod kątem problemów i trudności systemowych związanych z realizacją przydzielonych izbom dziecka zadań nie był prowadzony, gdyż w ocenie Naczelnika Wydziału Konwojowego realizacja powierzonych zadań nie wносиła żadnych problemów i trudności systemowych (...). Nie zgłaszano uwag, wniosków (...). Drobne problemy remontowe i inwestycyjne były monitorowane (...), a prace wykonywano na bieżąco.

(dowód: akta kontroli str. 328, 424)

W KWP ocena funkcjonowania PID była przedstawiana przez Naczelnika Wydziału Konwojowego na cotygodniowych odprawach Komendanta Wojewódzkiego Policji w Opolu,

³⁹ Dz. Urz. KGP z 2013 r., poz. 50.

gdzie omawiano bieżące sprawy związane z funkcjonowaniem Wydziału Konwojowego. Ocen funkcjonowania PID nie dokonywano w formie pisemnej. Naczelnik Wydziału Konwojowego wyjaśnił: *ocena taka nie miała formy pisemnej, a treść przedstawianych ocen nie była protokolowana*. Wyjaśnił także, iż głównym kryterium takiej oceny było właściwe wykonywanie powierzonych zadań przez funkcjonariuszy oraz pracownika cywilnego PID, a w ich następstwie po przeprowadzonym przeglądzie struktury organizacyjno-etatowej PID oraz wykonanej analizie (...) zmniejszono stan etatowy Izby Dziecka o jeden etat asystenta.

W okresie objętym kontrolą KWP nie zlecała i nie przeprowadzała w Izbie Dziecka wewnętrznych kontroli i audytów dotyczących jej funkcjonowania.

(dowód: akta kontroli str. 422-424)

3.3. W latach 2013-2015 corocznie była przeprowadzana przez sędziego rodzinnego kontrola w PID, która obejmowała sprawy poddane jego nadzorowi, w tym m.in. legalność umieszczenia nieletniego, przestrzeganie jego praw i obowiązków, sporządzana dokumentację (akta nieletnich) oraz warunki w jakich nieletni przebywają. Kontrole te nie wykazały nieprawidłowości w działalności Izby Dziecka.

(dowód: akta kontroli str. 11-30)

W dniu 8 czerwca 2015 r. wizytację w Izbie Dziecka, na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich przeprowadzili przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji. W raporcie z dnia z 6 sierpnia 2015 r. sporządzanym z tej wizytacji sformułowanych zostało 14 zaleceń, które dotyczyły m.in. zobowiązania pracowników Izby Dziecka do rzetelnego wypełniania karty zapoznania się z Regulaminem Pobytu, poszerzenia oferty szkoleń dla pracowników, zapewnienia intymności nieletnim korzystającym z prysznicy, rozważenia doposażenia placu spacerowego, dostosowania placówki do potrzeb osób niepełnosprawnych, zobowiązania funkcjonariuszy do odnotowywania w protokołach zatrzymania kwestii przeprowadzenia badań lekarskich.

Opolski Komendant Wojewódzki w Opolu pismem z 1 września 2015 r. przekazał stanowisko w sprawie uwag i zaleceń sformułowanych w raporcie przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji. W piśmie tym m.in. poinformowano o działaniach podjętych w celu rzetelnego wypełniania dokumentacji PID, w tym odnotowywania w protokołach zatrzymania kwestii przeprowadzenia badań lekarskich. Odnosnie zaleceń dotyczących poszerzenia oferty szkoleń dla pracowników, doposażenia placu spacerowego oraz wykonania innych przesłan prysznicowych Komendant poinformował, że zalecenia będą realizowane *po wygospodarowaniu na nie środków finansowych*, a oferta szkoleniowa zostanie poszerzona w *miarę posiadanych możliwości*.

Do dnia zakończenia kontroli zrealizowane zostało zalecenie w zakresie doposażenia placu spacerowego o ławkę i kosz do gry w koszykówkę (wraz z piłką), a w marcu 2016 r. wykonano przesłony prysznicowe. Również oferta szkoleń została poszerzona m.in. w zakresie przeciwdziałania dyskryminacji osób zatrzymanych i umieszczonych w PID (ze szczególnym uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami). W sprawie dostosowania PID do potrzeb osób niepełnosprawnych Opolski Komendant Wojewódzki Policji poinformował, że dotychczas w Izbie Dziecka nie umieszczono nieletniego poruszającego się na wózku inwalidzkim, jednakże *dostosowanie Izby Dziecka do potrzeb takich osób zostanie uwzględnione przy planowaniu prac podczas najbliższego remontu*.

(dowód: akta kontroli str. 63-94, 323, 427)

Poza ww. kontrolami w PID corocznie przeprowadzane były również kontrole stanu technicznego obiektu budowlanego, w tym przewodów kominowych. Ponadto weryfikacji podlegał stan ochrony przeciwpożarowej oraz stan sanitarno-higieniczny. Kontrole te nie wykazały istotnych nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli str. 34-62)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, iż KWP sprawowała nadzór nad działaniem Izby Dziecka, a stopień realizacji zaleceń i rekomendacji przedstawionych przez instytucje kontrolujące przestrzeganie praw nieletnich był adekwatny do wagi stwierdzonych uchybień, rzeczywistych potrzeb nieletnich i bieżących możliwości finansowych.

V. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. *o Najwyższej Izbie Kontroli*⁴⁰, wnosi o podjęcie działań organizacyjnych zapewniających rzetelne dokonywanie wpisów w *Kartach zapoznania z prawami i obowiązkami nieletnich w PID*.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o *NIK* kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Opolu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o *NIK* proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 14 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Opole, dnia 24 maja 2016 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Opolu

Kontrolerzy:
Agnieszka Roszczak-Fedorowicz
specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

.....
Podpis

Grażyna Stalska
Główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

⁴⁰ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096; dalej: ustawa o *NIK*.